

Аббасов Гюльоглан Арізович,
здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Степанова Ганна Миколаївна,
професор кафедри кримінальної юстиції
навчально-наукового інституту права
та психології Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Розглядаючи дану проблематику, необхідно зазначити, що досудовим розслідуванням вважається стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотання про закриття кримінального провадження [1].

Збройна агресія російської федерації з 2014 року та подальше повномасштабне вторгнення 2022 року спричинило загрозу для незалежності, цілісності та суверенітету України. У зв'язку з цим та на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони й відповідно до українського законодавства, 24 лютого 2022 року Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України Володимир Зеленський підписав Указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» [5].

Умови воєнного стану змусили правоохоронні органи адаптувати процедури проведення досудового розслідування до

реалій сьогодення. Для врегулювання даного питання Верховним Судом України було підготовлено інформаційний лист «Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 3 березня 2022 року [2].

Першою особливістю, зазначеному в інформаційному листі Верховного Суду України, є те, що у разі неможливості внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань і, відповідно, неможливості формування витягу із цього Реєстру інформація про реєстрацію кримінального правопорушення та початок досудового розслідування може бути підтверджена мотивованою постановою органу досудового розслідування про початок досудового розслідування, яка має містити всі відомості, визначені ст. 214 КПК України [2, п. 1].

Проаналізувавши даний пункт інформаційного листа Верховного Суду України, постає питання, щодо повідомлення заявника про початок досудового розслідування у разі неможливості внесення відомостей до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань, адже відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України, слідчий, дізнавач, прокурор через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Відповідаючи на дану проблему, Таран Олена Вікторівна наголошує, що при подібній ситуації «дізнавач, слідчий, прокурор повинні вжити заходів для вручення копії постанови про початок досудового розслідування заявнику» [3].

Вже після відновлення доступу до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань, відомості, які необхідно було внести, вносяться за першою можливістю.

Взагалі відповідно до ч. 4 ст. 223 КПК України, проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час (з 22 години до 6 години) не допускається, за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного. Але якщо кримінальне провадження здійснюється у порядку, встановленому ст. 615 КПК України, проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час допускається [1].

Також після підписання Президентом України Указу № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» новизною у кримінальному провадженні стала можливість проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи без

залучення понять, якщо їх залучення об'єктивно неможливе або пов'язане з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я. У такому разі хід і результати проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи в обов'язковому порядку фіксуються доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису [5].

Загалом чинне законодавство передбачає участь понять у проведенні слідчих (розшукових) дій як гарантія їх законності. Відповідно до ч. 7 ст. 223 КПК України, обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи належать до слідчих (розшукових) дій, у яких участь не менше двох понять є обов'язковою незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії.

Але в умовах воєнного стану слідчий, дізнавач та прокурор при залученні до слідчих (розшукових) дій, де необхідно залучити не менше двох понять, також повинні керуватися абз. 3 п. 1 ст. 615 КПК України, який становить виняток від загального права та обумовлюється двома підставами:

- об'єктивна неможливість залучення понять, тобто відсутність поза волею особи, яка проводить відповідну слідчу (розшукову) дію, внаслідок певних обставин можливості залучити зазначених учасників кримінального провадження;

- потенційна небезпека для життя чи здоров'я понять, яка пов'язана із обстановкою та обставинами за яких проводиться відповідна процесуальна дія [1].

У кожному конкретному випадку під час проведення слідчої (розшукової) дії в умовах воєнного стану відповідальна особа повинна самостійно оцінити наявність відповідних підстав і прийняти рішення щодо необхідності залучення понять. Основними критеріями для цього є, по-перше, рівень небезпеки (реальної чи потенційної), який може унеможливити участь понять у процесуальних діях, а по-друге – динамічна зміна обстановки, що вимагає невідкладного реагування з метою збереження важливої доказової інформації.

Таким чином, органам, які здійснюють досудового розслідування та дізнання необхідно дотримуватися всіх вимог кримінальної процесуальної форми, гарантій прав учасників слідчих (розшукових) дій, враховувати потенційну небезпеку для їхнього життя чи здоров'я та складні умови, в яких сьогодні перебуває Україна, умови правового режиму воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану: Лист Верховного Суду від 03.03.2022. № 1/0/2-22. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/VSS00820?an=1>.
3. Таран О.В. Початок досудового розслідування в умовах воєнного стану. Збірник конференції 26.05.2022. С. 218–222. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/740faf7b-ca63-4eb3-a430-c481d0535a5a/content>.
4. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Видання 4. Електронне видання. Дніпро-Львів-Одеса-Харків, 2022.
5. Указ Президента України про введення воєнного стану в Україні № 64/2022 від 24.02.2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

Аббасов Фаріз Арізович,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Степанова Ганна Миколаївна,

професор кафедри кримінальної юстиції
навчально-наукового інституту права
та психології Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

СТВОРЕННЯ СПІЛЬНИХ СЛІДЧИХ ГРУП

Спільна слідча група – це міжнародна група, утворена за взаємною згодою компетентних органів двох або більше держав для проведення кримінальних розслідувань в одній або